

Ein tøkk til Páll J. Nolsøe, skjalavørð

Tú vart tann einasti, ið fór undir hetta megnarverk at skriva Føroya Siglingarsøgu. Tað er eitt rísaarbeiði, tú her hevur lagt tær hondum í so stutta tíð við hesi søgu. Tað er framtíðisligt og hugspennandi at lesa hesar bókur. Vit siggja, at øll hava verið við — skiparin — fiskimaðurin — arbeiðarin — óðalsmaðurin — bóndin — lærarin — sýslumaðurin — keyppmaðurin og aðrir. Og nógv er at takka hesum slóðbrótarum, sum hvør á sin hátt og eftir sínum forminum royndu at gera tað livilígt her á landi, aftaná at landbúnaðurin ikki meir var høvudsavnið okkara, sum hann í øldir hevði verið. Hesir menn hava verið við at leggja lunnar undir ta fiskivinnu, ið nú gjørdist høvudsavnið Føroya. Tey ættarlið, ið komu aftaná, hava bygt omaná hesar lunnar, gjørt alt meira tilbúgvað og stálsígt, sum tíðin nú einaferð førir við sær. Vit stuðla øll í dag fiskivinnuni við skatti — tolli og umskeringargjaldi, og tað er sjálvandi rætt, at við øll stuðla høvudsavninna.

Páll J. Nolsøe, málið tú nýtir er frálíkt, tú skrivar fyri fólk, fyri tað breiða lagið í fólkunum.

Eldri fólk, ið ikki hava lært nakað føroyskt, siga, at tey lættliga kunna lesa hesar bókur. Tú hevur sum skjalavørður sýð væl fyri, við tað at mesta tilfarið hevur tú fingið á Føroya Landsskjalasavni, sum tú sjálvur sigur. Men tú kundi latið hetta lagið á lán, meira enn so, men tað gjørdi tú ikki. Tú fírst við góðum áhuga og av tínum eitingum undir hetta mikla arbeiði. Bert tað at fá myndir og frásøgnir skrivlar og munligar til vega, hevur verið eitt ógilt arbeiði. Fyri vinning hevur tú ikki gjørt hetta, tí fyri vinning fer ongin føroyingur at geva bókur út á føroyskum, hóast studing frá ymsum stovnum; tí teir hava sum aloftast verið noyðdir at taka úr sínum egna lomma, tí tann føroyski bókamarknaðurin er so lítil. Óðrvisi er at koma út á ein bókamarknað har íbúgvararnir teljast í fleiri milljónum. Gott og væl 30 000 kr. kostaði øll eintøkini av seinasta bándi av Siglingarsøguni at geva út.

Tú spyr, hvør tað var fyri ein Midjord, ið fírdi: »Petrel« í marts mánað 1872 fyri abban á »Mylludammunum« J. H. Schrøter. Tað var Alexander Midjord á Økrum. Av mínum forfedrum var hesin Alexander Midjord nógv umtalaður sum ein álitismaður. Tú sigur eisini í 2. parti bind I. Líkaleiðis fírdi hann (Alexander Midjord) »Petrel« hjá Jóhan Henrik Schrøter onkran tús í 1872.

Um abban í Nýggjostovu Óla Michael Nielsen, tá ið hann fekk heiðursmerki frá kongi fyri at bjarga teimum á »Orm-inum« í »Kleivariðun« við báti sínum »Vel-inum«. Minnist og væl mamma mín Marín Súsanna, elsta dóttir abban í Nýggjostovu, segði, at abban ikki bert spenti fótalunnin, so hann reykt, men at hann hevði fótalunnin á lofti og hóttaði við honum og bað teir á »Vel-inum« rógva fram, tá teir vildi onki til tað í fyrstani, tí teir hildu tað tað var óframkomandi.

Men teir djarvu sjógarpar og hartil skilamenn, teir vóru, hildu framtí, nærri deyðanum enn livinum, og bjargaðu teim á »Orm-inum«. Teirra fasta trúgv var, at tú mást ikki gera nakað ímóti

einum øðrum, annað enn tú vilt hava sjálvur.

Ja, sjómaðurin hevur havt mangja ringa lötuna, Mamma mín pláði ofta at taka til: »O, landmand betenkt, hvør ond í en sømand kan lide.«

At tað bjargaðust tveir á »Orm-inum« er rætt, tí abbabeiggjar mínir tvíburðarbrøðurnir Niels Pauli Nielsen (Niels Pauli í Geil í Hvalba) og Jóhan Nielsen (Jóhan undir Heygum í Sandvík) kleddu seg úr teim slógvu og turru klæðunum, og lótu hesar sjódrignu og bjargaðu í tey, meðan teir fóru í tey vátu. Niels Pauli í Geil var faðir at rokkkiparanum Mikkjal í Geil og hinum gløgga Jóan Peter í Geil, ið Siglingarsøgan sigur frá. Jóhan undir Heygum var faðir at Mikkjal undir Heygum, ið var ein skilamaður bæði á landi og sjógv, og abbi at núverandi fólkatingsmanni Jóhan Nelsen. Hann, ið læt livið fyri okkum øll segði: »Stórri kærleiki hevur ongin enn tann, at hann letur liv sitt fyri vinir sínar. Vit siggja í Siglingarsøguni, at føroyingar rógir og í koldum blóði hava latið livið fyri vinir sínar. Vit koma altíð at hava størsta virðing fyri hesum monnum, vit kunna ikki lata vera at undra teirra dirvi og kærleika til vinir sínar, ið vóru í svárastu neyð. Hesar kærleiksgerðir koma altíð at

standa sum lýsandi vitir í søgu okkara.

Ein hin týðningarmesti táttur í søgu okkara er Siglingarsøgan, tað skerst ikki burtur. Páll J. Nolsøe, tú hevur skrivað navn títt í Føroya søgu við lýsandi stavum, fyri hetta stóra verk, tú hevur útinnáð — fyri hesar mongu minnisvarðar, tú hevur sett upp um forfedrar okkara. Um tú ikki nú tók um endan í tøkum tíma, so vildi tú okkara dýmætasta ogn, okkara sjófarandi fólk, og teir, ið tað hava stuðlað, verið kámað burtur og gloymt fyri alla tíð. Fyri herða alsk, tú hevur borið til forfedrar okkara, eigur tú hjartans tøkk. Tú hevur glett eftirkomararnar av hesum forfedrum og hvør einstakur av teimum situr í dag og gleðist yvir síni, sum orðið sigur: »Hvørt er at sínum, Gud er at okkum øllum.« Mangar hugmyndir, bæði tað sum vit minnst, og tað sum var gloymt, renna nú so klárar fram fyri okkum. Og hetta er tær Páll J. Nolsøe at takka fyri.

Eg veit, at nógvir fiskimenn og skiparar sita í dag, hvør í sínum heralddhorni, og takka tær í hjartanum, hava tað innanfyrir. Um tú onki hevur frægt frá øllum enn, og kemur kanska ongan tíð at frætta, ger onki, til tókkin er har á líkavæl.

Hvalba, tann 22. februar 1964.

J. O. Schrøter

150.000 kroner

Kunne ikke tro mine gamle øjne, da jeg læste det!

Viljo ikke tro mine egne øren!

Kunne det være sandt?

150.000 kr. på een tur!

Og så har vort kære landstyre forvoldt det.

Er vort landstyre virkelig ude efter at ødelægge et fiskeriforetagende. Jeg siger eet. Nej! Man siger mig, at der er tale om ikke mindre end tolv.

Forførdeligt. Jeg plejer ikke at få »lippufelli«. Men det fik jeg da jeg hørte om disse ugeringer. Jeg blev paf! Tabte mælet! Men Gud ske lov, at jeg ikke hører til de umælende. De i landstyre havde selvfølgelig ikke noget imod, at henvist mig, fordomt mig og alle protesterende socialister for evigt til de umælende.

Man falter sig selv efter de største uhyrligheder. Det gjorde jeg også. Mælet er i behold. Jeg og alle fiskerne med mig fryser af harme. Grisen grynter nu de kender galdens kår. Vort skrig må nu høres over hele Færøerne. Ind i hvert hus. Ind i hver eneste fiskers sjæl.

Forførdelige kår!

Ligge med fuld last. Have et glimrende tilbud, 146 f pr. tons minus nogen provision til formidlerne.

Men de får ikke lov at sælge!

Får ikke lov at sælge, men må ligge runebunden!

Runebunden! Ja, runer må vel have været med i spillet. For det må have været noget værre ondt, når der plaget d'herrer i landstyre, når de har kunnet få sig til at fortøje trawleren med fuld last af dejlig kostbar fisk. Sandelig finder jeg ingen forklaring end, at det må have været den onde selv, der har redet d'herrer i landstyre, når de kan udøve så mørke gerninger.

Pånøde fiskerne 150.000 kr. i tab. Ikke for et år. Nej! Nej! Nej! Ba-

re for en enkelt tur. Een tur!

Penge, som de så hårdt træegte til. Renterne står nu og glør. Afdraget af de dyre lån glør og vokser som knokkelmænd med leer i hænderne for fiskernes øjne.

Stakkels fiskere! De har trodsset den hårde vinter med sne og kulde storm og harrans overbør. De hørte om de store priser. Blev hjertens glade. Med blanke øjne talte med de kære derhjemme om den kostbare fangst. Om den forventede store fortjeneste.

Men hvad skete? Skuffelsen over alle skuffelser! Landstyre, som de havde ventet hjælp og støtte fra, rakte sine krogede og flint-hårde fingre frem og løftede jernhælen. Og det havde magten. Det havde overtaget. Og det bøjede fiskerne i støvet for dets fod, 150.000 kr. indberegnet tidstabet. Ork, mine gode heste! Langt mere end dette beløb, når man tager alt med. Tidstabet! Forstyrrelsen af fiskeriet. Dette at komme ud af trit. Komme for sent med i fersk-fiskeriet! Jeg kender det. Det er det store tab! Det katastrofale tab!

Nogle fjødveldismænd og nogle folkeflokksmænd var med skibet, stod i spidsen for foretagendet. Hvad bestilte de? Hvad foretog de sig? Sad de der bare som nikkedukker? Lod de sig slagte som umælende? Hvor var den stærke bestyrelsesformand?

Man siger, at de fnøs af harme, at det var et Guds under, at de ikke blev kvalt i deres egen vrede. Men Sfingsen i landstyre, Hans principal og herre!

»146 f, der er grænsen sagde jeg, 146 f er grænsen siger jeg!« kom som orakler ud af hans mund, da han var ved de lyse øjeblikke. Tavs hed, dødsens tavshed, når mørket lagde sig over sindet.

Det endelige svar — et hikkende nej! 150.000 kr.

Et hikkende nej! De forlod den høje borg. Knuste Men man siger, at de også forlod fjødveldisparadiset. Folkeflokkenes eldorado!

Eller de følte sig udstødt. Der klirrede »skåle« inden for. Skål for den »alienske« store herre, der havde besværet sig over for landets høje styre over de fyldte saltfiskelagre, der måtte sælges først inden noget videre skete.

»Selvfølgelig, dear sir, Selvfølgelig! Selvfølgelig skal priserne reguleres! Skål!!!«

150.000 for den ene tur hos det ene skib!

100.000 kr. 75.000 kr. 50.000 kr. pr. skib surrede luften som tab på den ene tur hos det resterende tylt af skibe.

»De synger på deres sidste vers,« var der nogen i Vestervig, som trostede mig.

Men et langt vers, svarede jeg. Hvor meget kan de ikke ødelægge?

Hvor meget kan de ikke gøre af lignende præstationer som denne, »vidkommense« forankring omkring de 146 f!

Tab og forførdelse! Bibelens uhyggelige tal endte på 6.

Læs åbenbaringen! Undergangstal! Koncentrationslejre!

Heil Hitler! suser i luften andre steder. Jeg mener at høre suset også hos os.

Hvar er det som viskes? Mangt i sol og måne ... For eksempel ...

Nej, det venter til næste gang. Jeg lytter og skal høre mere. Og så jeg læser runer. Men det er de velsignede feers runer og ikke trolddommens runer.

Til næste gang. Farvel til på onsdagen.

Manden fra Vestervig.

Útróður í Grønlandi

Teir ið ætla at rógva út og avreiða ráfisk á Føroyingahavn, Ravns Stóroy norðaru havn og Godthåb, verða bidnir um at tekna seg beinanvegin og í seinasta lagi 6. mars.

L/F GRØNLANDSELAGIÐ
tlf. 1208, Tórshavn

Fylking

heldur aðalfund 7. mars kl. 20.

Dagskrá:

1. Sambært grein 20 í felagslógini,
2. Ymiskt.

Tvöroyri, 27. februar 1964.

STJÓRNIN.

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT

Byggifinansiering

Vit eru altíð til reiðar at leggja til rættis og veita finansiering — tað veri seg til húsa- ella skipabygging

Fyrr ella seinni fáa tygum brúk fyri einum banka — latið OKKARA banka verða tygara banka

SJÓVINNUBANKIN